

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Directoraat-generaal
Koninkrijksrelaties**

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kenmerk
2019-0000050675

Uw kenmerk

Datum 12 februari 2019
Betreft Verslag werkbezoek Bonaire, Curaçao & Aruba 20 - 25 januari
2019

Mede namens de minister-president informeer ik u over het werkbezoek dat ik van 20 tot en met 25 januari 2019 bracht aan achtereenvolgens Bonaire, Curaçao en Aruba. Dit bezoek stond vooral in het teken van economische samenwerking en ontwikkeling. Daarnaast was er ruim aandacht voor uitdagingen in de rechtshandavingsketen. Tijdens mijn bezoek aan Curaçao hebben de minister-president en ik deelgenomen aan de investeringsconferentie Bon Bini for Business, waar 60 ondernemers van 45 Nederlandse bedrijven 70 Curaçaose counterparts hebben ontmoet en kansen verkenden om te investeren in Curaçao. Dit leverde direct al een aantal concrete afspraken op. Tijdens dit bezoek is ook het Samenwerkingsconvenant Groeistrategie Curaçao ondertekend door de ministers-presidenten van Nederland en Curaçao. Deze overeenkomst is als bijlage bij deze brief gevoegd. Aansluitend op het werkbezoek nam ik deel aan het Justitieel Vierpartijenoverleg met minister Grapperhaus op Aruba en aan de ceremonie op Dia di Betico.

Bonaire

Het werkbezoek begon met een kort verblijf op Bonaire. Daar spraken wij in goede sfeer met het Bestuurscollege en de Eilandsraad over de uitvoering van het recent ondertekende bestuursakkoord. Wij hebben daarbij de verwachting uitgesproken dat het bestuursakkoord voor vertrouwen en stabiliteit zorgt. Dat vraagt ook aandacht voor de inbedding van de recent aangestelde programmamanager in het eilandsbestuur. Wij hebben het belang onderstreept van goed en stabiel bestuur en ondernemerschap als voorwaarde voor welvaart en welzijn. Het bestuursakkoord bevat een toekomstgerichte agenda, ook voor de periode na de eilandsraadsverkiezingen van 20 maart 2019. Tot slot hebben de gezaghebber van Bonaire en de minister-president het nieuwe gebouw van Credits geopend en het 150e krediet feestelijk uitgereikt aan een startende ondernemer.

Curaçao

Het werkbezoek aan Curaçao stond in het teken van economische samenwerking en de investeringsconferentie Bon Bini for Business. Deze conferentie is door Curaçao in samenwerking met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) georganiseerd, ter ondersteuning van de Groeistrategie. Het doel van de

conferentie was het aantrekken van nieuwe investeerders die in Curaçao kansen zien. De minister-president en ik hebben tijdens de conferentie het belang van ondernemerschap benadrukt voor Curaçao, waar de economie al twintig jaar rond de nullijn zit. Ondernemerschap kan Curaçao ondersteunen bij het benutten van de economische mogelijkheden die het land biedt. Houdbare overheidsfinanciën en een aantrekkelijk ondernemersklimaat zijn daar onlosmakelijk mee verbonden.

In de gesprekken met minister-president Rhuggenaath, de Raad van Ministers en de Statenleden van Curaçao, hebben wij onder meer benadrukt dat de overheidsfinanciën van Curaçao reden zijn voor grote zorg. Nederland is bereid Curaçao te ondersteunen bij het realiseren van zijn ambities, maar Curaçao is verantwoordelijk voor het op orde krijgen van overheidsfinanciën. Uiteraard waren de situatie in Venezuela en de gevolgen daarvan voor de Curaçaose samenleving onderwerp van gesprek. Curaçao heeft een tweede bijstandsverzoek ingediend, waarop ik met de collega's van de betrokken departementen zo snel mogelijk met een concreet aanbod wil reageren. De minister-president heeft opnieuw zijn waardering uitgesproken voor de samenwerking bij het verwerven en vervullen van de zetel die het Koninkrijk der Nederlanden had in de VN Veiligheidsraad afgelopen jaar, en voor de hulp die aan de Bovenwinden geboden is na de orkanen Irma en Maria.

Naast deze gesprekken hebben wij deelgenomen aan een interactieve bijeenkomst met studenten, jonge ondernemers, hulpverleners en kunstenaars. Een rondleiding door de wijken Otrobanda en Pietermaai gaf een goede indruk van de ontwikkeling en het potentieel van deze delen van de historische binnenstad van Willemstad. Ook hebben wij met de partners in de rechtshandavingsketen gesproken over de uitdagingen, die extra reliëf krijgen door de situatie in Venezuela en de gevolgen hiervan voor Curaçao. Wij benadrukten in dat gesprek ook het belang van goed (beroeps)onderwijs en de aansluiting met de arbeidsmarkt. De zogeheten 'sociaal vormende training (SVT)' voor risicojongeren, uitgevoerd door het ministerie van Defensie, ligt momenteel stil. Besproken werd dat dit traject een doorstart moet maken in samenwerking met het lokale bedrijfsleven.

Samenwerkingsconvenant Groeistrategie Curaçao

Curaçao heeft gevraagd om technische bijstand bij het uitvoeren van de Groeistrategie. Deze strategie, gemaakt en vastgesteld door het land Curaçao, is bedoeld om de economie de komende jaren te stimuleren en het overheidsapparaat en de overheidsfinanciën weer op orde te krijgen. Nederland heeft met het tekenen van het convenant afgesproken expertise te leveren op het terrein van veranderingsprocessen die samenhangen met de uitvoering van de Groeistrategie. Ook op andere beleidsterreinen is Nederland bereid op verzoek ondersteuning te bieden bij de invulling van een aantal kritische functies binnen het overheidsapparaat van Curaçao. Tot slot zullen Nederland en Curaçao in onderling overleg mogelijkheden voor verdere economische samenwerking binnen het Koninkrijk onderzoeken en zal Nederland kennis en expertise bieden bij projecten ter verbetering van het beheer van het overheidsvastgoed en de professionalisering van het grondbeleid. Omdat de Groeistrategie een meerjarig proces is, kunnen later eventuele aanvullende behoeften aan ondersteuning en

samenwerking samen verder worden uitgewerkt.

Aruba

Voor Aruba viel mijn werkbezoek in drie delen uiteen: het gezamenlijk bezoek met de minister-president, het Justitieel Vierpartijenoverleg en een meer regulier werkbezoek.

Gezamenlijk werkbezoek met minister-president Rutte

Het werkbezoek aan Aruba hebben de minister-president en ik gebruikt om op politiek-bestuurlijk niveau te overleggen over een aantal actuele onderwerpen, waaronder de situatie in Venezuela. Onverlet de verantwoordelijkheid van Aruba is Nederland bereid op verzoek ondersteuning te bieden bij het omgaan met de gevolgen van de crisis in Venezuela. Ook in Aruba zijn de overheidsfinanciën en met name de omvang van de overheidsschuld reden voor grote zorg. Het nauwgezet opvolgen van de afspraken die zijn gemaakt rond het financieel toezicht biedt een basis voor het noodzakelijke herstel.

De minister-president heeft zich bereid verklaard mee te denken over het organiseren van een handelsmissie naar Aruba, gericht op het verstevigen van economische activiteiten buiten de dominante toeristische sector. Ook hier sprak de minister-president in de richting van het kabinet en de Statenleden zijn grote waardering uit voor de hulp aan Sint Maarten na de orkanen Irma en Maria, vooral bij de opvang van nierdialysepatiënten, en de samenwerking rond de VN- Veiligheidsraadszetel.

Justitieel Vierpartijenoverleg (JVO)

Na het vertrek van de minister-president sloot ik met minister Grapperhaus aan bij het JVO, een halfjaarlijks overleg tussen de vier ministers van Justitie van de landen van het Koninkrijk. In mijn bijzijn is onder andere gesproken over het weerbaarder maken van de grenzen van het Koninkrijk. Op mijn initiatief is het 'protocol inzake de inzet van personeel vanuit de flexibel inzetbare pool Koninklijke Marechaussee' ondertekend door de vier landen van het Koninkrijk. Dit protocol is opgenomen als bijlage bij deze brief. Het nieuwe protocol, dat voor onbepaalde tijd is overeengekomen en per 1 januari 2020 ingaat, schrijft voor dat de inzet van de Koninklijke Marechaussee in Sint Maarten, Aruba en Curaçao hoofdzakelijk geënt is op de uitvoering van grens-gerelateerde politietaken, hetgeen tot de primaire taken van de Koninklijke Marechaussee behoort. Het JVO stemde daarnaast in met de herziene tekst van het 'protocol inzake gespecialiseerde recherchesamenwerking' tussen de landen van het Koninkrijk uit 2001. De herziene tekst is en marge van het JVO ondertekend. Over de herziening van dit protocol wordt u separaat door de minister van Justitie en Veiligheid en mij geïnformeerd. Op uitnodiging van minister Bikker van Justitie, Veiligheid en Integratie van Aruba waren alle deelnemers van het JVO aanwezig bij de officiële ingebruikname van de Metal Sharks van de Kustwacht op Aruba.

Werkbezoek Aruba

Tijdens mijn werkbezoek op Aruba heb ik een aantal projecten bezocht en een groot aantal mensen gesproken.

Op uitnodiging van de Gouverneur en minister Oduber van Ruimtelijke Ontwikkeling, Infrastructuur en Milieu bezocht ik Parkietenbos, de afvaldump op Aruba. Naast een bezoek aan de dump, werd ik door minister Oduber en zijn staf geïnformeerd over het transitieplan om te komen tot een meer beheersbare en duurzame oplossing voor afvalverwerking op Aruba. Minister Oduber liet zien hoe hij deze problematiek aanpakt en op welke manier een integrale aanpak kan werken, inclusief de inning van een afvalstoffenheffing. We hebben besproken dat hij zijn eerder gelegde contacten met Bonaire aanhaalt, omdat het niet alleen een oplossing kan zijn voor Aruba, maar omdat deze aanpak voor Bonaire en mogelijk zelfs Sint Maarten bruikbare elementen kan bevatten, gelet op de vergelijkbare uitdagingen op deze eilanden. Het zoeken van de samenwerking binnen het Koninkrijk kan op deze terreinen van meerwaarde zijn.

Gezamenlijk met minister-president Wever-Croes en minister Croes van Sociale Zaken en Arbeid heb ik middels een aantal bezoeken en presentaties inzicht gekregen in de sociale problematiek op Aruba. Door een bezoek aan een aantal instellingen op dit terrein, zoals een Orthopedagogisch Centrum en het kindertehuis Casa Cuna, heb ik met eigen ogen kunnen zien hoe zeer gedreven professionals en vrijwilligers - ook uit Nederland - hier onder soms moeilijke omstandigheden het verschil maken. Hoewel er al heel veel op Aruba gebeurt binnen het Sociaal Crisisplan, is de uitdaging om met de verschillende puzzelstukjes tot een geheel te komen. Onder andere hiertoe wordt vanuit een deel van de restmiddelen van het *Fondo desarrollo Aruba (FDA)* de inzet van UNICEF voor het geven van technische assistentie gefinancierd.

Op de Vertegenwoordiging van Nederland in Oranjestad heb ik de duizendste DigiD code uitgereikt die op Aruba werd uitgegeven. Sinds januari 2018 is het mogelijk om op Aruba een DigiD aan te vragen. In het afgelopen jaar is er op Aruba 1000 keer gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Met een DigiD is het mogelijk voor mensen met de Nederlandse identiteit die op Aruba wonen om digitaal zaken te doen met de Nederlandse overheid. Zo kan worden ingelogd op websites van de Nederlandse overheid en in de zorg. Steeds meer Nederlandse overheidsorganisaties gebruiken DigiD voor de toegang tot hun dienstverlening via internet.

Tenslotte nam ik vrijdag 25 januari deel aan de ceremonie-protocollaire bij de start van Dia di Betico, één van de belangrijkste officiële Arubaanse feestdagen.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. R.W. Knops